

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSKEGA ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto, 5
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
o o o Rokopisi se ne vračajo. o o o

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

NAŠ VELIKI DAN

Po vsem svetu, kjer prebiva in se bojuje delavstvo, povsod kjer mislijo ponesne glave in kjer utripajo uporna srca, povsod obhajajo prvi majnik. Ta dan odlagajo moderni sužnji svoje vsakdanje orodje iz rok, od strojev odstopajo, iz zatohlih tovarn, od razbeljenih plavžev in iz mračnih grobov hite na božje solnce, in kakor neugnana vihra oznanjajo hudo uro kapitalistični družbi in kakor slaba vest grme iz stotisočih grl svojim peklenim zatiralcem, kateri jim kradejo zdravje in krajšajo življenje:

Ljudje smo, drugim enaki! Človeško obličje imamo — človeško življenje terjamo! Počitka našim utrujenim udom! Razvedrila našim žejnim dušam! Kruha lačnim otrokom!

Ne državna postava in ne cerkvena zapoved — iz svoje volje si je delavstvo postavilo svoj praznik in z lastno močjo si ga je v trdem boju izvojevalo. Zato je prvi majnik praznik delavskega boja, praznik samozavestnih helotov je, sitih sramotnega hlapčevanja praznik sužnjerebelov, ki hočejo streti težke okove in razdejati kapitalistično tiranijo.

Praznik socialne revolucije je prvi majnik!

Nedosegljive čudeže ustvarjata človeški um in človeška roka: vrednosti, ki jih ni mogel zamisliti stari svet, lepote, ki jih ni mogla sanjati orijentalna domišljija. Ampak vse to prelesto življenje, vse to razkošno bogato uživanje le pičli poedinci, le nekateri izvoljenci, katerih ni natora oblagodarila s posebnimi darovi duha ali z odlično telesno krepostjo — nasprotno, neusmiljeno jih tepe ponavadi —, toda kapitalistični red jih v svoji slepi krivici posaja za bogastvo obloženo mizo, da žanjejo, kjer niso sejali, da zavživajo sadove tujega dela. *Zahaj postava kapitalistične družbe je ta, da nekateri žive, ne da bi delali, drugi pa delajo, ne da bi živeli,* kajti proletarsko življenje ni človeško življenje. V tem ko se kapitalistične pijavke ščeperijo v izobilju in blagostanju, pešajo ogromne ljudske mase, stvarnice vse lepote in vsega bogastva na svetu, v neizmerni bedi in v strahotnem siromaštvu. Komaj če požene toliko cvetja in vzklje toliko rož na vrtu kapi-

talističnega mogočnjaka, kolikor bridkosti je in gorja v delavskem srcu!

Da ohranijo svoje izobilje in da utrdijo svoje postojanke, užitarji tujega dela zavajajo delavsko ljudstvo s krivimi verskimi in moralnimi nauki v mir. Roparski izvirek krivične in nesramne lastninske civilizacije zakrivajo predzno lažjo, da je od vekomaj do vekomaj po božji volji; svojo posest, vzrok delavskega gorja in siromaštva in nesreče, zastražijo s kazenskimi paragrafi in z vojaškimi bajoneti.

V ta mrak topega pesimizma posije pa žarek novega upanja: socializem prinaša zatiranemu, lo krvi izkoriščanemu delavstvu luč zveličavnega spoznanja: pred očmi vesoljnega svetovnega proletarijata strga meščanskemu družabnemu redu hinavsko oblačilo z gnilega telesa, med splošnim krohonom odpravi lažnjive bajke policijskih in mežnarskih duš o večni in božji naturi kapitalističnega izkoriščanja. *Izkoriščanje ni rečno: sad zgodovinskega razvoja je, mrtaško mirovanje in pasivna pokornost zaslepljenih in zapeljanih ljudskih mas ga razdrži.* Bič, ki ga vihte kapitalisti in njihova država nad proletarijatom, si spletajo delavci sami. Kedar ga ne bodo hoteli več splesti, bo prenehalo tudi izkoriščanje in zatiranje delavstva.

Z novim spoznanjem užiga socializem uporno misel v delavskih srcih, razvema plamen vročega hrepenenja, drami speče sile zavednega revolucionarnega hotenja. S tem oznanja in otvarja dobo odločilnih bojov in velikih zmag, dobo temeljitih preobratov in revolucij, in hkrati vzgaja modernega titana, neustrašni, revolucionarni proletarijat, ki si postavi na razvalinah kapitalistične razredne države svoje carstvo miru, sreče in blagostanja.

Prvi majnik je praznik socialne revolucije in kot tak je **simbol delavske razredne zavednosti, solidarnosti in bojevitosti.** Praznujejo ga Jugoslovani tako kot Italijani, Nemci kot Rusi, Čehi kot Francozi, Angleži in Amerikanci kot Japonci. Nobenega razločka ni med katoličani in budisti, med protestanti in mohamedanci, med židi in pravoslavci, nobenega nesoglasja med rudarji in železničarji, med

kovinarji in zidarji, med tiskarji in lesnimi delavci. Spoznanje, da so vsi delavci člani velike familije, pripadniki velikega razreda, združuje vse okrog ponosnega rdečega prapora socialne revolucije. Vse navdaja mogočna zavest, da žive v enakem položaju, da so zatirani in izkoriščani, vsi vedo, da njih delo ustvarja življenje in bogastvo.

In, bratje, kdo med nami ne bi bil bojevit? Vsako leto 1. maja pregleduje svetovni proletarijat svoje mobilizirane vojne sile, zbrane v eno veliko revolucionarno armado, vsako leto hiti od dobljenih zmag k novim zmagovalnim bojem. In od leta do leta se množe naši bojni bataljoni, od leta do leta se goste naše vrste, da prevzema sovražnike naše strah in občudovanje.

Kdo ne bi bil bojevit, prijatelji, če pogleda na sijajno plačilo naših bojov. *Proletarci izgube v teh bojih svoje verige, pridobe pa ves svet.* Ves svet, vse bogastvo, vse razkošje, vso lepoto, ki so jo ustvarili, vse gmotne in moralne vžitke si osvojé. *Človeško dostojanstvo si pridobe, ki nam ga je iztrgalo kapitalistično prokletstvo.*

Prvi majnik je praznik boja; 1. maja se pripravljamo na nove boje. Pred vsem **razglasimo našo neupogljivo voljo v boju za osemurni delavnik vsega delavstva.** Osem ur dela, osem ur počitka, osem ur izobrazbe in razvedrila:

Nasproti sedanji brezpravnosti ženske v državi, proti brezpravnosti delavstva v deželi in v občini protestiramo in **zahtevamo enako pravico za vse.**

Dočim zapravljajo vladajoči nasprotniki delo naših rok za kasarne, za kanone in vojne ladje, manifestiramo v zvezi z vsem svetovnim proletarijatom **za mir in za mednarodno pobratimstvo.**

Dalje stopamo prvega maja v

VOLILNI BOJ

proti meščanskim strankam, v volilni boj za **socialno zavarovanje in proti draginji.** V tem boju dokažimo nasprotnikom svojo bojno energijo, pokažimo jim, da ne odnehamo prej, dokler ne zavzamemo vseh trdnjav kapitalistične razredne države.

„Zahteval bi vsak hudič, plačal pa nič!“

„Socialni demokratje zahtevajo vsakovrstne socialne reforme, ki bi veljale ogromne milijone, ampak proti vsakemu proračunu glasujejo in davke pobijajo: s tem sami onemogočujejo izvršitev svojih zahtev. Zahteval bi vsak hudič, plačal pa nič!“

Tako se glasi eden starih argumentov, ki pa ga naši nasprotniki neprenehoma ponavljajo. Priznamo, da bi reforme, ki jih hočemo socialni demokratje, veljale mnogo denarja. Drugo vprašanje je seveda, koga bi veljale. Socialni demokratje zahtevamo osemurno delo n. pr. po železarnah. Očividno je, da bi taka reforma stala mnogo denarja; obrezala bi kolosalne profite železnega kartela, gospodov Rotschildov, Gutmannov in Kestranekov. Uvideti pa ne moremo, kakšne žrtve bi naložila ta reforma državi. Država, ki nima nobenega plavža, bi ne stalo niti vinarja, če bi mezdni sužnji po topilnicah ne delali več po dvanajst, temveč samo po osem ur na dan. Vprašamo naše nasprotnike, zakaj je meščansko-klerikalna večina odklonila to socialno-demokratično zahtevo, ki bi jo moral plačati izključno le železarski kartel?

Priznamo pa radi, da bi mnogo reform, ki jih socialni demokratje terjamo, veljale tudi državo lepe vsote. Tako n. pr. zahtevamo poštene državne prispevke za invalidno in starostno zavarovanje, državne prispevke k šolskim stroškom, zvišanje plač delavcem, uslužbencem in poduradnikom, nastavljenim v državnih obratih. Vse to bi kajpada požrlo težke milijone. Ali pa je res, da ne dovoljujemo sredstev, ki jih zahtevajo take dalekosežne reforme? Nasprotnike spominjamo samo na razprave o reformi osebno-dohodninskega davka v finančnem odseku 1910.

Socialni demokratje ne le da niso nameravanemu zvišanju osebne dohodarine nasprotovali, predlagali so celo več, kot je vlada želela. Sodrugi Winarsky je takrat predlagal, da se davčni procent na dohodke, presega juče 210.000 kron, zviša tako, da bi davek pri dohodkih 1.210.000 kron znašal sedem odstotkov in pol. Žal da je meščanska večina ta predlog 5. julija 1910 odklonila. Ista meščanska večina je tri dni prej odklonila predlog sodruga dr. Diamanda, da naj tudi cesar, na dvoje vode in častniki, ki so bili doslej oproščeni od osebne dohodarine, plačujejo dohodninski davek kakor drugi državljani. Ista večina je 1. junija odklonila predlog sodruga dr. Rennerja, da je zemljiški davek za male kmete, kojih katastralni donos ne presega 300 kron, odpraviti, zvišati pa za veleposestnike, tako da bi državi na leto donasal 80 milijonov kron. Socialnim demokratom torej ni manjkalo dobre volje, da oskrbe državi nove vire. Žal da so meščanske stranke naše predloge odklonile in da razprave o reformi osebne dohodarine, ki je bila julija meseca 1910 vsled odgoditve državnega zbora prekinjena, niso v jeseni nadaljevale. Socialni demokratje so pač pobijali zvišanje davka na žganje, zvišanje osebne dohodarine pa so energično zagovarjali. Mnenja smo, da država ne sme zidaru podražiti požirek žganja, temveč da naj raje vzame bogatino akcionarjem.

Priznamo pa celo, da bi nemara niti dohodarine ne bilo treba zvišati, če bi le malo varčevala. Tako n. pr. smo zahtevali 20 milijonov kron, da se zvišajo železničarjem plače. Ta predlog so meščanske stranke odklonile, češ da državna blagajna tega ne prenese. Ampak kakor je znano, dobivajo grofje in baroni, ki kuhajo žganje premije, ki veljajo davkoplačevalce več kot dvajset milijonov kron. Ali bi ne bilo mogoče odpraviti te milodare za žganjarske barone in vporabiti teh 20 milijonov raje za železničarje. Poslanec sodrugi dr. Renner je v finančnem odseku 28. aprila 1910 predlagal, da se črtajo ta darila alkoholnemu kapitalu. Žal da so tudi ta predlog meščanske stranke 1. junija 1910 odklonile.

V enem pa imajo naši nasprotniki le prav: za vojaške in mornarske izdatke niso naši poslanci dovolili tudi groša

ne. Tega mnenja smo, da manjka denarja za socialne naloge države zato, ker militarizem preveč požre. Koliko koristnega bi se dalo napraviti s 312 milijoni, ki jih bodo vrgli v morje!

Vladi in meščanskim strankam pa pravimo: Ne uganjajte dragih pustolovščin, kot je bila aneksija Bosne! Ne mečite ljudskega denarja za nove vojne ladje! Vzemite kapitalistom in agrarcem bogate subvencije! Ne nalagajte davka na jed in pijačo delavca, temveč na profite kapitalistov in na rente posestnikov! Potem bo ostajalo dosti denarja tudi za naše delavske zahteve. In če bo državni proračun tako izgledal, bomo tudi mi zanj glasovali.

Prehajanje v bodočo državo.

(Konec.)

Prehajanje v socializem je le druga beseda za neprestano poostrovanje razrednih nasprotij, za prehajanje v dobo velikih, odločilnih razrednih bojov, ki jih obkrajem imenujemo socialno revolucijo.

Revizionisti tega seveda ne priznavajo, vendar se jim doslej ni posrečilo, da bi omajali to naziranje. Deistva, ki jih navedejo, ne bi — če bi bilo kaj na njih — dokazala »prehajanja« v socializem, temveč »odhajanje« družbe od socializma, tako n. pr. domneva, da se kapital ne centralizira, temveč da se decentralizira. To logično protislovje je osnovano v bistvu revizionizma: Marxovo teorijo kapitalizma priznava, da dokaže prehajanje v socializem, toda hkrati jo zametava, da utemelji miren razvoj družbe in ublaževanje razrednih nasprotij.

V tem pa se je začelo daniti v glavah revizionistov in njih sosedov, da ima misel o mirnem prehajanju v bodočo državo precejšno luknjico.

Značilen je članek Naumanna v oktobrski številki »Neue Rundschau« (1908) in v »Hilfe« o »Usodi marksizma«. Nekdanji voditelj narodnih socialistov precej zmedeno opisuje to usodo. Mnenja je, da koncentracija kapitala, postanek podjetniških zvez nas marksiste preseneča in da nas postavlja v zadrego, ker tega nismo pričakovali. Dalje trdi, da so stoprav revizionisti strokovnega gibanja spravili pomen zakonitega delavskega varstva in strokovne organizacije nasproti marksistom do veljave. Dobrihanu se niti ne sanja, da je Marx prvi na evropskem kontinentu propagiral oba pojavi in da je spoznal njih pomen in pomen podjetniških zvez preje kot katerikoli socialist.

Toda nevednosti je človek pri tej gospodi že vaje in ga nič več ne vznemirja. Značilno pa je, da Naumann v svojem članku odkrije premoč koncentriranega kapitala, da po njem gospodarski razvoj ne pelje v socializem, temveč v »nov fevdalizem z nezaslišano močnimi gospodarskimi sredstvi.« Nasproti podjetniškim zvezam, trdi, so zadrage in strokovne organizacije brez moči.

»Vodstvo industrije pripada za dogledne čase združenim sindikatom in bankam.« To so oblasti, ki jih ne vrže nobena socialna revolucija iz sedla, dokler strahota nezaposlenosti in gladu ne porodi v množicah sovražstva katero slepo vse razdene, ne da bi kaj boljšega postavilo. Misel socialne revolucije je doigrala. Vse to je zelo mučno za socialiste starega kova, tudi za nas socialne ideologe, ki smo upali na hitrejše delavske vspehe, ampak ne pomaga nič: bližnja doba pripada industrijskim zvezam.

To ne diši prav po prehajanju v socializem, najmanj pa po mirnem prehajanju. Naumann sam ne ve drugega sredstva za poraz novega fevdalizma kot sovraštvo množic, ki vse razdene, torej revolucijo — v tem pa preobrne logičen kozolet. Najprvo priznava, da se dajo podjetniške zveze vreči iz sedla le z revolucijo. Potem pa odstrani misel take revolucije s preprosto trditvijo, da mora biti revolta vsled gladu, ki »razdene vse, ne da bi kaj boljšega postavila.« Zakaj tako, zakaj naj je vsaka revolucija jalova, je Naumannova skrivnost.

Pokončavši misel revolucije brez utemeljevanja s preprosto potezo po papirju, pa ne obupa, temveč se zravna poln veselega upanja. Zakaj Naumann vidi, da so podjetniške zveze nepremagljive zgolj za marksiste, ki priznavajo gospodarsko nujnost in tajé prosto voljo. Če pa priznamo to voljo, potem uženemo podjetniške zveze kaj hitro v kozji rog, potem izgube »premo-gočna sredstva« novega fevdalizma »svojo moč«.

Ker ne zmore upor množice, to zmore priznana prosta volja poedinca, »osebnost«. Apel nanjo, to je »praktična« »realna politika«.

Naumann pripoveduje:

»Marx ni hotel nič vedeti o apelu na prosto voljo, ker mu je vse bilo prirodno-nujno dogajanje. Tako vsaj se glasi njegova teorija. Kot človek seveda je bil osebnost krepke volje in buditelj energij. Danes se vrši v misleči socialni demokraciji povratek od prirodoslovja k nauku o volji, k osnovnemu nauku liberalnega gibanja. Edvard Bernstein je najrazločnejše govoril o tem, da treba sesti zopet h Kantovim nogam. Tudi v anarhističnih in napolanarhističnih strujah socialne demokracije je opaziti povratek od vere v slepo usodo v gospodarskem življenju k spoznanju, da volja prosto obrača stvari. Ta povratek k volji je posledica utrditve nove industrijske oblasti. Širi se spoznanje, da ne razpade sama od sebe, temveč da ji je treba izvit koncesijo za koncesijo z dejanji volje.«

To spoznanje se tako pozno širi med častilci mirnega prehajanja v socializem. Marksisti zares ne potrebujemo tega spoznanja. Za revizioniste in njihove anarhistične in narodno-socialne izrastke pa je to izredno odkritje. Kakor čebele, ki srkajo iz vsakega cveta med, vidijo tudi v tem odkritju težak argument proti Marxovemu naziranju — kakor njihovi liberalni narodno-socialni, anarhistični in napolanarhistični bratci po duhu. Vsi tožijo Marxa, da je poznal le »slepi« »samotvorni« gospodarski razvoj in da ni nič vedel o človeški volji. Stvarjati to voljo, pa da je naša poglavitna naloga.

Tako govori ne le Naumann, temveč tudi Friedberg, tako uče tisti elementi, ki nihajo v socialni demokraciji med Naumannom in Friedbergom tja insem, kot n. pr. Eisner in Maurenbrecher, tako uče tudi revizionistični teoretiki, kot Tugan-Baranovski:

»Pisatelj »Kapitala« je precej precej pomen elementarne strani zgodovinskega procesa in je zanemarljivo orjaško stvarjajočo voljo žive človeške osebnosti v tem procesu.« (»Der moderne Socialismus« str. 91.)

Vse to dokazuje, da ima teorija mirnega »prehajanja« v socializem široko luknjo, ki jo je treba zamašiti z orjaško stvarjajočo vlogo žive človeške osebnosti in s prosto voljo. Ampak ta prosta volja, ki naj dopolnjuje prehajanje, ga v resnici odpravlja. Če ima Naumann prav, da je volja prosta in da »poljubno obrača stvari«, potem »poljubno obrača« tudi smer gospodarskega razvoja, potem ne uvidimo nobenega poročstva za prehajanje v socializem. Potem je sploh nemogoče spoznanje smeri družabnega razvoja, nemogoče znanstveno spoznanje družbe.

Dva svetova.

I.

Hčerka ameriškega milijonarja Morosinija je sestavila svoje letne izdatke za toaleto, pa meni, da potrebuje žena, ki se hoče količkaj elegantno oblačiti, ob najvišji štedljivosti najmanj pol milijona kron na leto. »To ni mnogo«, dostavlja naivno, »če pomislimo, da je treba na leto najmanj 100 toalet, od katerih vsaka stane — pičlo računano — 4000 kron. Dalje 50 parov čevljev, 150 robcev po 15 kron. Za perilo je treba, skromno računano, 60.000 kron za kožu-hovino 25.000 kron na leto. Dalje je treba vsak dan vsaj en par rokavic po 12 kron.

»Sun« poroča, da je nadškof kenterberijski zapustil 700.000 mark, oksfordski milijon mark in jorški 1.100.000 mark. Škofa durhamski in bathski sta zapustila vsak po 2.400.000 mark. Najbogatejši je umrl je škof lesterski in bristelski, ki je zapustil 2.800.000 mark.

II.

Predkratkim je uboga delavka na Dunaju zadušila svoje novorojeno dete in se nato sama obesila, — vzrok: obup vsled skrajne bede, imela je vsega skupaj dva vinarja. — Druga delavka je porodila po noči na cesti.

**

Nezaslišana draginja sili ljudske mase, da segajo v čez dalje večji meri po konjskem in celo po pasjem mesu. Leta 1909 je bilo v Nemčiji zaklanih 151.357 konj, l. 1908 136.272. Psov je bilo zaklanih l. 1908 6138 in l. 1909 že 6990 glav.

**

Dunajske tople izbe je obiskalo v času od 3. do 9. marca po dnevi 22.518 moških, 10.663 ženskih in 30.126 otrok, skupno 63.307 oseb. Po noči je vporabljalo izbe 5670 ljudi. Celotno zimo je obiskalo izbe več kot 1.200.000 ljudi.

Volilno delo.

Brigajte se za volilno pravico! Prva skrb vsakega volilca je ta, da si zagotovi volilno pravico. Pri vsakih volitvah smo doslej opazovali, da je zadnje uro prišlo toliko in toliko ljudi, ki bi po zakonu morali imeti volilno pravico, pa so se čudili, da niso dobili nobenih volilnih dokumentov in nazadnje se je izkazalo, da sploh niso vpisani v volilski imenik. To jim ni šlo v glavo, češ saj prebivajo že dvajset, trideset let v okraju, uradi jih najdejo, kadar je treba plačati davek, vsa sosesčina jih pozna. Ali pravzaprav so bili vendar sami krivi, da so prišli ob volilno pravico, ker se niso prepričali, če so vpisani in niso reklamirali.

Nekateri so se izgovarjali, da še vedeli niso, kdaj da je bil volilni imenik razgrnjen. Tudi to je mogoče, zlasti v občinah, ki so v rekah zagrizenih nasprotnikov. Ali take reči se ne smejo na noben način prezreti, zakaj od njih je lahko odvisen uspeh ali neuspeh pri volitvi.

V prvi vrsti je treba paziti na to, kdaj da je imenik razgrnjen.

Po volilnem zakonu ima vsak župan dolžnost javno naznaniti s plakati ali pa s pismenim oglasom na občinski deski, kdaj in kje je imenik javno razgrnjen na vpogled. Zlasti po manjših občinah navadno ni plakatov, ampak razglas je samo na občinski tabli. Tam ga pa prav lahko prezoro ljudje, ki nimajo vsak dan opraviti na občinskem uradu. Če se pa to zgodi, ni nič lažjega, kakor da pride ta ali oni volilec, včasih pa kar njih trume ob volilno pravico. Zato ni druge pomoči, kakor da se volilci sami brigajo za razglas.

Vsak zaupnik in sploh vsak sodrug mora torej točno paziti na to, kdaj da bo razglas objavljen. To se najzanesljiveje uredi tako, da gre vsak dan kdo osebno na občinski urad pogledat, če je razglas že nabit.

Od tistega dne, ko je razglas objavljen, mora biti imenik razporejen štirinajst dni splošno na vpogled. V manjših občinah, zlasti v takih, kjer se pribivalstvo ne izpreminja veliko, je volilski imenik lahko že gotov in morda je v nekaterih takih občinah že razgrnjen. Treba je torej največje pozornosti. Omenjena štirinajstidnevna doba se na noben način ne sme zamuditi. V tem času, torej v teku 14 dni od dneva, ko se imenik razgrne, se mora vsak socialno demokratični volilec prepričati, če je vpisan. Kdor je 24 let star in prebiva eno leto v občini, ima volilno pravico in spada v imenik. Če ni vpisan, mora reklamirati. Prepričati pa se mora tudi, če je pravilno vpisan. Ako je v vpisu kakšna napaka, mora zahtevati, da se popravi.

Kdor tega ne stori pravočasno, izgubi

volilno pravico in vse poznejše tožbe in pritožbe ne pomagajo nič.

V vsakem kraju, kjer je organizacija socialno demokratične stranke, je njega naloga, da poskrbi vse, kar je v tem oziru potrebno. Organizacija mora paziti, kdaj so volilski imeniki razgrnjeni. Ona mora pregledati imenik, če so vsi socialno demokratični volilci prav vpisani, oziroma vplivati na nje, da se prepričajo. Kjer ni organizacije, ima to dolžnost zaupnik. V kraju, kjer ni stranke naznanjenega zaupnika, mora za to skrbeti vsak socialno demokratični volilec sam.

Vsak sodrug pa imej pred očmi, da ni dovolj, če poskrbi sam zase, ampak glej, da tudi drugi volilci, o katerih ve, da bi glasovali socialno demokratične, to store.

**

Kako se reklamira volilna pravica? Komur gre volilna pravica, pa ni vpisan v volilski imenik, mora reklamirati. To lahko stori ustmeno v tistem času in ob tistih urah, ko je imenik razgrnjen. Treba je, da vzame s seboj potrebna dokazila, da je 24 let star, avstrijski državljani in da prebiva že eno leto v občini, torej rojstni list, delavsko knjižico ali domovnico, v večjih občinah zglasilnico. Kjer bi županstvo hotelo delati kakšne težave, naj se dotičnik nemudoma pritoži na okrajno glavarstvo in obenem naznani svoji organizaciji ali pa izvrševalnemu odboru v Ljubljani (Selenburgova ulica 6).

Najbolje je, če se vsaka reklamacija napravi pismeno in se priloži potrebni dokumenti.

Kdor hoče vpis v volilski imenik, napravi vlogo po sledečem vzorcu:

Slavno županstvo

v Ribni vasi.

Proti imeniku državnoborskih volilcev tukajšnje občine vlagam pravočasno sledečo reklamacijo:

Vpiše naj se v imenik tesarski pomočnik Janez Brajda, ki je izpuščen, pa ima volilno pravico, ker je

1. star 24 let in avstrijski državljani, kar dokazuje priložena delavska knjižica;

2. prebiva več kakor leto dni v občini, kar dokazuje priloženo potrdilo občinskega urada.

V Ribni vasi, dne 24. aprila 1912.

Janez Brajda

Ribna vas št. 67.

Če je kdo vpisan v imenik, pa nima volilne pravice, se mora zahtevati izbris. To se stori tako:

Slavno županstvo

v Visoki Vrbi.

V imeniku državnoborskih volilcev tukajšnje občine je vpisan posestnik Matej Frinar. Ker je prišel še le 22. decembra 1910 iz Amerike, kjer je bival tri leta, nima po zakonu volilne pravice, pa naj se zato izbrše iz imenika.

Visoka Vrba, dne 11. aprila 1911.

France Jereb,

kovaški pomočnik, št. 25.

**

Volilne reklamacije in priloge so kolka proste.

**

Vsaka nepravilno sestavljena in prepozno vložena reklamacija se takoj odbije. Pazite torej na to, da bo vsaka reklamacija pravilna in da se pravočasno vloži.

Ako okrajno glavarstvo po krivici zavrne reklamacijo, je pritožba prosta tekom treh dni na deželno vladno (namestništvo). Proti odločitvi deželne vlade ni pritožbe, ampak samo tožba pri upravnem sodišču.

**

Ako je kdo vsled reklamacije drugega izbrisan iz imenika, se mu mora to naznaniti. Tedaj ima pravico, da poda tekom 24 ur ugovor pri županstvu ali okrajnem glavarstvu (v Ljubljani in v Trstu pri deželni vladi).

**

Volilni shodi se sklicujejo brez vsakega naznanila. Za te shode velja zakon o volilni

svobodi, po katerem je kaznjivo vsako motenje zborovanja. Ne le razgrajanje in razbijanje, ampak vsaka neopravičena udeležba na shodu se kaznuje. Če n. pr. socialni demokratijski skličejo »Volilni shod socialno demokratične stranke« (ali »Socialno demokratični volilski shod«), pa pride tja klerikalec in nagaja ter moti zborovanje, ima voditelj shoda (sklicatelj ali predsednik) pravico pozvati ga, naj odide. Če ne gre, je kaznjiv. Ako pozovejo socialisti na klerikalnem ali liberalnem shodu, ki je bil označen kot klerikalen ali liberalen, da naj odide, mora seveda tudi oditi. Kdor je kaznovan zaradi motenja volilne svobode, izgubi tudi volilno pravico.

SODRUGI!

Volilni boj, ki nam ga je predčasno vsilila Bienenrthova vlada, nalaga jugoslovanski socialni demokraciji veliko nalogo, ki bo tem težja, ker imamo v raznih krajih skoraj sočasno tudi druge volitve. To veliko in važno delo bo mogla stranka le tedaj opraviti, če bo razpolagala s potrebnimi sredstvi, katerih pa seveda ne more pričakovati od nikogar kakor od svojih zavednih pristašev.

Sodrug! Znano Vam je, da imamo opraviti z nasprotniki, katerim skrb za denar ne dela nobenih težav. Proti bogatim nasprotnikom pa je nemogoče nastopati s praznimi rokami. Agitacijsko in organizatorično delo za volitve je neizogibno, če se hoče doseči uspeh, a brez sredstev je to delo nemogoče.

Zatorej se obračamo do vseh zavednih sodrugov s pozivom, da prispevajo in nabirajo za

volilni sklad stranke

in tako omogočijo tisto delo, ki ga imamo izvršiti v prid delavstvu.

Položaj je resen. Nasprotniki bodo napeli v boju proti socialni demokraciji vse moči in njihove blagajne bodo bogato zalozene. Bilo bi pa neodpustno, če bi prišli ob tiste uspehe, ki se dajo doseči, le zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Kar bo delavstvo tukaj žrtvovalo, ko žrtvovalo zase. Volitve je boj in v boju moramo biti močni. Čim več sredstev bo stranka imela, tem svobodnejše se bo gibala; tem krepkejša bo in tem večji bodo njeni uspehi.

Sodrug! Mislite na to nalogo in skrbite za bojno blagajno! Stranka je pripravljena v tem boju storiti vse, kar se more opraviti, če zahtevati od nje. Storitve tudi Vi svojo dolžnost do stranke.

Vse pošiljatve za strankin volilni sklad naj se upravljajo na blagajnika stranke, sodruga F. Bartla, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6.

Izvrševalni odbor.

Disciplina in demokracija v strokovnem gibanju.

II.

Stremljenje delavskega razreda po gospodarski povzdigi in zboljšanju svojega položaja zahteva pred vsem dve neobhodni lastnosti: Rastoč vpogled v zamotane gospodarske zveze in strogo, nerazrušljivo disciplino. Da vpogled in polno, zadostno umevanje socialnih pojavov naše dobe ni tako lahka in površna stvar, kakor si jo predstavlja marsikateri član strokovne organizacije, nam je vedno bolj jasno iz celokupnega kapitalističnega razvoja. Sedanji gospodarski živelj izgubi z ojačenjem kapitalističnih moči svojo enostavno strukturo in se vedno bolj razvija v problem, poln zametanih težkoč, iz katerih nastane za bojujoče delavstvo mnogo novih vprašanj. Oblika organizacij, njena sredstva taktične poti ne tvorijo več pod temi pogoji stvari, ki jih je mogoče določati v površni sodbi razuma, temveč se izpremeni v gotov način strokovne vede, ki vsebuje celo vrsto posebnih vprašanj socialne ekonomije.

S tem dobi to vprašanje, ki ga označuje sodr. Adolf Braun v reviji »Neue Zeit« kot »strokovno ustanovno vprašanje«, svojo pravo vsebino. Današnje strokovne organizacije se nahajajo v stadiju, kjer je treba dobro premisliti, predno se pusti takozvano voljo in

čutila mas odločevati v vseh vprašanjih in pod vsakim pogojem. Ne samo raditega ker že iz vzrokov, navedenih v prvem članku, rastoča moč podjetnikov zahteva strogo in enotno vodstvo, temveč še bolj raditega, ker manjka masi temeljit vpogled v močno razvejene probleme našega gospodarskega življa. To naziranje je navidezno nedemokratično in vendar bi bila demagogija, če bi zamolčali kar je. V tem pomanjkljivem umevanju pa ne tiči nikako očitiranje proti inteligenci mas, ker je v delavnicah se pehajočim delavcem enostavno nemogoče proučevati narodno-gospodarska vprašanja in probleme, k čemur je predpogoj večletno pečenje s specialno vedo. Ni treba, da bi bil vodilni organizacijski uradnik univerzalen genij in če tudi napravi napake in podleže napačnim izvajanjem kakor vsak drugi, se vendar mora priznati, da ga stika, ki jo more imeti s socialnimi problemi, navaja k razširjenju njegovega znanja v teoretičnem in praktičnem oziru. Naloga strokovnih organizacij mora biti pred vsem, da vzgojijo svoje uradnike in funkcionarje pravim učiteljem in izobraženem v socialni vedi. Strokovne zveze že morajo same skrbeti za to, da izobražujejo in vzgajajo svoje voditelje in svetovalce, ker s tem ustvarijo predpodoj, da je njih usoda v zanesljivih rokah.

Toda tukaj zopet slišimo plašno vprašanje: „In demokracija?“ Da, če bi demokracija v resnici obstojala v tem, da se prepusti maso sami sebi, čemu potem sploh izobraževalno delujemo? To še vedno ni demokracija, če se smatra maso kot malika, katerega mnenje in izražanje volje bi morali občudovati kot največjo modrost. In sicer ne samo iz navedenih vzrokov, ki delavstvu v njegovem težkem poklicu onemogočujejo zadostno izobrazbo, temveč ker je tudi masa kot enota jako sugestivne naravi, ki se da voditi od čutil bolj nego od razsodno-kritičnih izkušenj.

Za jasno in trezno sodbo, ki se ozira za dejstva in ki ne podleže čutilam, so vedno odločeni le poedinci, med tem ko v masah prevladujejo čutila nad vsem drugim kritičnim mišljenjem.

Res so v proletarskem gibanju bili časi, ko se je gojilo nekako visoko spoštovanje napram inteligenci mase. Brez ozira na naše bližje pojave nam nudi zgodovina angleškega strokovnega gibanja zato najzanimivše dokaze. O tem pravi Ljudevit Quessel, ki se opira na podatke zakonske dvojice Webb v članku v „Socialistische Monatshefte“: „Vodje takratnih strokovnih organizacij so imeli opraviti skoraj izključno le z izvajanjem sklepov mase, o katerih se je glasovalo na popolnoma demokratičen način potem plebiscita, temveč podružnice kot take so imele neomejeno pravico, svoje predloge dati na prvotno glasovanje. Akoravno je šlo le za vprašanja, ki niso presegala obzorja članov strokovne organizacije, se ne more trditi, da se je v tem inteligenca mase posebno pokazala. Noben član strokovne organizacije ni imel namena spraviti svojo strokovno organizacijo na kant; in vendar je prvotno glasovanje mnogokrat dovedlo do znižanja prispevkov in zvišanja podpornih nastavkov“. Taki in podobni pojavi so naravnim potom dovedli do preosnovitve strokovne ustave.

Da se pri nas še dandanes nahaja podobno razmerje, ne dvomi noben izkušen strokovnik. Akoravno se je sistem prvotnega glasovanja po večini že opustil je vendar še mnogo pojavov, ki dokazujejo, da še obstoji popolnoma napačno mnenje o bistvu demokracije. Da mnogokrat kar cele skupine razgrajajo ter grozijo z razpustom, ker centralno vodstvo iz kakršnihkoli vzrokov ne ugodí brezpogojno njih željam, je ravnotako znano, kakor vsakemu strokovnemu uredniku znano dejstvo, da se v kaki skupini ali pa na kakem lokalnem shodu sklene zahtevati sprejem takega članka v list, ki ga je urednik odklonil.

To in še mnogo drugega se dogaja pod vsklicem na demokratično načelo. Toda kakor se zdrav razvoj ne strinja s poklonom

absolutizmu, tako slabo mu služi povzdigovanje razuma in gospodstva mas. Zdrava in napredku služeča demokracija more obstati le v pravici, da si masa izbira svoje voditelje in da jih stalno nadzoruje. V strokovnih organizacijah pa še posebej velja načelo, da člani sicer določujejo načelno smer potom svojih sklepov, da pa podrobnosti njih izvedbe prepustijo svojim zaupnikom. Nobenega absolutizma nad maso, pa tudi nobenega absolutizma p o t o m mase. Na zdrav strokovni razvoj bo imela demokracija ustvariti okvir, v katerem najde svoje meje svobodno gibanje poedincev kakor tudi mase. Da se te meje ne prekorači od nobene strani, zato mora skrbeti samovzgoja in disciplina.

Drednatska omotica.

Polom za Skodove akcije.

Skodova livarna v Plzinju je ena največjih podjetij v Avstriji: nad petsto uradnikov in nad šesttisoč delavcev je njej zaposlenih. Karel Skoda, ki ima več kot polovico akcij v svojih rokah, je strog gospod. Koalicijska pravica zanj ne velja, delavske organizacije ne trpi. Ta livarna dobavlja topove za nove vojne ladje, ki so jih naši klerikalci v zadnjih delegacijah s takim veseljem dovolili. In ker borza pozna izvedenost c. in kr. pomorske uprave, ve natanko, da bo Skodova livarna pri novih topovih zaslužila ogromne vsote. Zato so postale Skodove akcije najbolj iskan spekulacijski papir na borzi in njih kurz je rasel od dne do dne. Leta 1907 si dobil Skodovih akcij po 256 kron, kolikor si jih hotel, l. 1908 so poskočile na 260 kron, l. 1909 pa so padle spet na 249.50 kron. Potem pa je sledil drednatski program, ki je donesel mornariškemu komandantu red zlatega runa, akcionarjem Skodove livarne pa na žaklje zlatega denarja. Začetkom l. 1910 so bile Skodove akcije le še po 395 kron na prodaj, januarja 1911 po 479 kron, februarja po 525, marca po 659, 20. aprila opoludne po 837 kron, potem pa je nastopil preokret in do večera je padel kurz za 100 kron.

Če ima Skoda le polovico akcij, je znašala njegova posest pred dvema letoma 15 milijonov kron, danes pa 46 milijonov kron — za tri leta že nekaj. Seveda je ta prirastek premoženja za enkrat samo na papirju. Kurz Skodovih akcij že dolgo ni v soglasju z dohodki podjetja. Lani je livarna izplačala 20 K dividende, akcija pa ni več vredna kot 25-kratna dividenda, torej lanska dividenda opravičuje k večjemu kurz 500 kron. Toda borza se ne briga več za dividendo. Špekulantje vidijo le, da kurzi od dne do dne rasto, pa so kakor v omotici kupovali akcije. Zapeljala pa jih je še druga okolnost. Družba je zvišala svojo delniško glavnico za pet milijonov kron, in nove akcije bo oddajala starim akcionarjem po 330 kron, dočim je kurz tako visok. Orjaški dobiček za delničarje, predvsem za gospoda Skoda. Dalje pa je družba prosila vlado za dovoljenje, da pomnoži svoj akcijski kapital za nadaljnjih deset milijonov kron ob času, ko se ji bo zdelo najprimernejše, in da odda akcije po kurzu, ki se ji bo zdel najprimernejši. Vlada, namesto da bi nakano takoj najodločnejše zavrnila, potuhnjeno molči. Ta molk špekulante še bolj bodri. Šepečejo si, da so krogi okrog mornariške uprave pokupili akcije; ti morajo že vedeti, kaj bo družba pobasala pri topovih in kakšne dobave jo še čakajo; in tudi trpeli ne bodo ti gospodje, da bi jim vlada s svojim ugovorom pokvarila kupčijo.

Vprašanje pa je, kakšne bodo posledice kurzne derute. Mali špekulantje se bodo prav grdo pokorili za svojo lakomnost po profitu; velikim, ki so malim špekulantom včeraj prodajali akcije po horendnih cenah, zato da jih jutri ceno zopet pokupijo, pa bo ostal ogromen dobiček. Zgodilo se bo, kakor po vsaki spekulacijski kampanji: borzijanci se obogate na stroške zapeljanega občinstva.

Ko je bil v delegacijah v razpravi drednatski proračun, je Šustersič v imenu klerikalne stranke skušal protijudsko glaso-

vanje opravičiti s tem, da bodo delavci pri drednati zaslužili. Danes vedo vsi, ki so tedaj hinavskim besedam verjeli, komu drednati koristijo. Za to, da od 312 milijonov ne bo ušlo preveč v delavske žepe, bo poskrbel že podjetniški teror g. Skoda. Kdo pa bo spravil dobiček, kaže omotica na borzi, ko se tepo za plen. Od 1. julija dalje bo vsak delavec plačeval dražje tobak za svojo fajfo, za to da bo država zbrala dobiček Skodovim delničarjem; in za te milijone, ki jih bomo po vinarijih znosili skupaj, se tepo sedaj borzijanci kralji.

Domače vesti

Najnovejše ustavolomstvo Bienenrthove vlade.

V tej kratki dobi, odkar je zadavil parlament, je Bienenrth zagrešil že tretje ustavolomstvo: s pomočjo § 14 je podelil zadolžnicam dežele kranjske pupilarno varnost. Ob razpisnosti, zapravljenosti in protekcionizmu klerikalnih deželnih gospodarjev, ki jim manjka vsak smisel za resno gospodarsko delo v deželi, je novo posojilo velika nesreča za kranjsko prebivalstvo, in za lehkomišelnost sedanje generacije, ki je deželno oblast izročila maščevalni in propadli kliki, se bodo še naši zanašanci bridko pokorili. Bienenrthova vnama za to katastrofalno posojilo je čudna. Da je poteptal jasno določbo ustave, ima svoj vzrok v tem, da je v deželni blagajni kranjski huda suša in da jim pinka zelo primankuje, — izgovor, da banka, ki bo izvedla posojilo, ne čaka dalje, je naravnost aboten, zakaj banka se peča s tem posojilom zato, ker se ji obeta profit, in zaradi izgovorjenega lepega dobička se banke kar trgajo za taka posojila. V deželni banki je suša, pa sta Bienenrth in Šustersič sklenila kravjo kupčijo: Bienenrth je z ustavolomnim dejanjem omogočil kranjskim klerikalnim deželnim gospodarjem pump, hkrati pa je asentiral Šustersiča in njegove klerikalne kumpane za vladno večino. **Stvar volilcev je, da izreko ob-sodbo nad vlado, ki z nogami gazi ustavo in ljudske pravice, in da obračunajo s klerikalnimi božjastniki, ki so se taki vladi zapisali, preden so izvoljeni.**

Volilna agitacija ljubljanskega škofa. Pod mitro ljubljanskega škofa se skriva nečeden agitator klerikalne stranke. V zadnji številki škofijskega lista je objavljena naredba agitatorja Jegliča, ki ni drugega nič kot podla, nezaslišana zloraba cerkvenega urada v volilne svrhe. V tej naredbi poziva duhovne, da mu obširno poročajo o političnem obnašanju faranov, zlasti glede naslednjih točk:

- ali je v fari kaj neklerikalnih društev in ali razširjajo brezbožne knjige in časopise;
- ali je v fari več političnih strank in koliko pristašev šteje vsaka;
- ali se duhovščina v zadostni meri peča s politikom;
- ali prireja zaupne sestanke pred volitvami in po volitvah;
- ali poučuje verne katoličane o volilni agitaciji;
- ali zapisuje v seznamek ovčic vse v farno došle, nad 24 let stare delavce in posle, da se z ozirom na splošno in enako volilno pravico ne izgube glasovi;
- ali so občinski predsedniki in svetovalci verni katoličani;
- ali prepovedujejo plesne zabave;
- ali zmanjšujejo število gostiln in ali varujejo nočni mir;
- ali je v fari kaj notoričnih svobodomislecev in nevernikov, kaj je duhovščina proti njim ukrenila.

Nazadnje ukazuje Jeglič duhovščini, da mu natančno poroča o cerkvenem obisku, o številu brezbožnih in nemoralnih oseb in o številu rdečih brošur, ki so bile razdeljene med žene in neveste, tistih brošur, ki jih je moral škof vsled prerazločnega opisa spolnega dejanja vzeti iz knjigotrštva.

Ker mora škof po postavi vse svoje odloke predložiti državnim oblastem v vednost, smo radovedni, kaj bo ukrenil naš liberalni minister za bogočatje, grof Stürgkh proti tej infamni zlorabi cerkvenega urada, ki mora celo med vernimi in cerkvi udanimi katoličani zbuditi najhujšo nejevoljo.

Štedite tiskovine! priporoča neprestano državnoželezniška uprava, ker se menda

nadeja, da bo s prihranki od tiskovin poplačala velikanski deficit. In cela vrsta kontrolorjev ter tem enako potrebnih organov brska po službenih torbah vlakovodij, obljubujoč jim ostre denarne kazni, če ne bi ekonomsko ravnali s tiskovinami. Mi smo gotovo zadnji, ki bi se nad tem spotikali, če bi se ne štedilo le pri nižjem osebnju, kajti, da je pametna štedljivost državnim železnicam nujno potrebna, o tem gotovo ni dvoma. Iz tega stališča izhajajoč, bi pa že priporočali, da kontrolni organi vtaknejo svoj nos tudi še kam drugam, kjer bi bilo morda več uspeha. Dobro bi bilo n. pr. če bi si gospodje ob gotovih časih nekoliko bližje ogledali službeno korespondenco. Našli bi prav lahko, posebno kadar ima administrator »Jugoslovanskega Železničarja« gospod Repovš v Ljubljani poleg svojega posla tudi še prometno službo na državnoželezniški postaji, da odpošilja ljubljanska postaja izredno veliko korespondenco, ki je skrbno skrita v službenih tiskovinah, nosi znak »E. D. S.« in vsebuje najnovejši Amtsblatt »Doppelgängerja« državnoželezniškega ravnateljstva v Trstu. Vpiti »primite tatu« je že tako obrabljena fraza, da bi bilo za najnovejše reševalce »praznih« železničarskih glav gotovo umestnejše če bi jo opustili, zato se tudi nadejamo, da se nas v bodoče več ne bo izzivalo, kajti, kdor ima maslo na glavi in slamo v njej naj se ogiblje kakoršnihkoli žarkov. Gospodu Repovšu pa kličemo v spomin star toda še dandanes resničen pregovor: Kdor se med otrobe meša mora računati s svojo bodočnostjo v svinjskem žledcu.

Rdeča straža.

Krščansko-socialni list o delovanju socialno-demokratskih poslancev. Dunajski krščansko-socialni list »Deutsches Volksblatt« piše:

„Povsem drugače in uspešnejše so delovali socialni demokratje in kmetje! — Ni bilo zakona kakršnegakoli socialnopolitičnega pomena, da ne bi bili socialni demokratje v zbornici svoj pečat nanj pritiskali.“

Kaj pa pravijo nacionalci raznih barv k temu — zanje gotovo neugodnemu — konstatiranju resnice? Saj so vendar klerikalci njih ožji zavezniki in vsled tega se jih ne more dolžiti, da so lagali.

Narodnjaška internacionala. »Freigeist« poroča, da je Zemská jednota zřizencu drah v Praze (češkonacionalna železničarska organizacija) izdala letak, ki vsebuje volilni oklic in kandidatno listo za volitve v personalno komisijo severo-zapadne železnice. Za sekcijo Liberec (Reichenberg) so predlagani sledeči kandidati:

Kögler Jan, strojnik, Liberec.

Pfaff Josef, truhlár, Liberec.

Ti gospodje pa so znani kot vrli člani nemškonacionalnega »Reichsbunda«; kaj poretijo k temu, da se stavi njih imena v češko kandidatno listo in to še z dostavkom češkega mestnega imena »Liberec« radi katerega se vrli germani toliko zgražajo?

Toda v drugem odstavku letaka je pojasnilo: Češkonacionalna Zemská jednota in češkonacionalno uradniško društvo v Pragi sta sklenili volilni kompromis z nemško-nacionalnim uradniškim društvom in »Reichsbundom«, da združeni bratci porazijo hudobne socialne demokrate. Nemški in češki nacionalci, ki se navadno gledajo ko pes in mačka, so zopet v bratskem objemu. Na zdar! — Heil!...

Izid ljubljanskih občinskih volitev. Liberalna stranka je dobila 23 mandator, klerikalna 14, nemška 7, socialno-demokratska stranka pa en mandat. Od socialno-demokratske stranke je v tretjem razredu izvoljen sodrug Etbin Kristan.

Socialni demokratje so dobili: v I. razredu 24 glasov, v II. 99, v III. pa 799 glasov

INOZEMSTVO.

Za odpuščene železničarje na Francoskem. Francoska poslanska zbornica je razpravljala o socialistični interpelaciji, ki se zavzema za to, da se povodom zadnje stavke odpu-

ščeni železničarji sprejmo zopet v službo. Minister javnih del Dumont (izg. dimón) je izjavil, da je z doslej sprejetimi železničarji na državnih železnicah popolnoma zadovoljen, o čemer je obvestil tudi privatne železniške družbe; te so pa odklonile sprejem odpuščenih železničarjev. Minister pravi dalje, da si je dal predložiti akte odpuščenih železničarjev in da je prišel do zaključka, da je med njimi prava elita glede poštenosti in delavnosti. (Viharno odobravanje na skrajni levici). Železniške družbe razodevajo nespravljivosti, ki jo brezpogojno odklanjamo. Minister bo napram železniškim družbam vztrajal na stališču, da se odpuščeni železničarji zopet namestijo, ker je kazni itak bila že dovolj občutna. Če železniške družbe ne odnehajo od svoje trmoglavosti, bode vlada zbornici predlagala, da napravi konec nesoglasju med obveznostmi, ki jih družbam nalagajo koncesijske pogodbe, in med izvrševanjem teh dolžnosti. Narod ne sme ostati neoborožen; na zbornici je, da podpre vlado, kadar bo zahtevala orožja. (Dolgotrajno odobravanje na skrajni levici.) — Ministrski predsednik Monis je v toplih besedah pohvalil delovanje ministra Dumonta na državnih železnicah, katere stavlja privatnim železnicam za vzgled. — Nato je zbornica odobrila vladno izjavo s 357 proti 130 glasovi in s 472 proti 8 glasovi izrekla pričakovanje, pa vlada doseže zopetno namestitev odpuščenih železničarjev na privatnih železnicah.

Z nastavljenjem odpuščenih železničarjev se je minule dni pečal tudi socialistični strankarski kongres v Saint-Quentinu. Zaurès (izg. žorès), voditelj francoskega socializma, je izjavil: Železničarska razprava v parlamentu je bila značilna, ker so radikalci bili prisiljeni, da popravijo nasilstva, ki so jih nad železničarji zagrešili. Na Francoskem so vlade, ki bi trajno izvrševale nasilja nad delavskim razredom, nemogoče. Kaj se zgodi sedaj? Ali se privatne družbe udado, kar bo pomenjalo sijajno zmago organiziranega delavstva (Medklic: Lestatu squo!) Ne! Vojska, ki si po porazu zopet osvoji bojišče in osvobodi svoje jetnike, doseže več kot poprejšnje stanje. Če družbe odnehajo, je to okrepitev delavskega razreda. Če pa vztrajajo družbe, pojde ali vlada in njena večina rakom zvižgat, in mi edini ostanemo neomadeževani, ali pa vlada dobi zahtevano orožje in potem odpre boj med republiko in monopolističnimi družbami novo dobo socialnih odločitev.

Železniški kapitalisti so odklonili zahtevo delavskega ministra in nečjejo nastaviti odpuščenih železničarjev. O dalekosežnem konfliktu med kapitalom in vlado bomo poročali dalje v prihodnji številki.

Socialne reforme za italijanske železničarje. Poslanska zbornica je dne 25. februarja v tretjem čitanju sprejela Sacchijev zakonski načrt, ki vsebuje najvažnejše zahteve železničarjev. Ti so že več let potom stavk in agitacije skušali obrniti pozornost javnega mnenja na svoji mizerni položaj. Po končnih sklepih zbornice, ki sicer še morajo biti potrjeni v senatu, se pred vsem zvišajo plače najslabše plačanih železničarjev. V to svrhu se bo porabilo 24 milijonov lir na leto. Bolniška podpora je razširjena. Prej običajna čakalna doba treh dni do dobivanja bolnišnice je odpravljena.

Železniška nezgoda v Spandavu (pri Berlinu). Na velikonočno nedeljo je v Spandovskem glavnem kolodvoru stroj predmestnega vlaka prevozil uvožno menjalo, ki ni pravilno stalo. Naslednji trije vozovi so prišli na sosedni tir in se prevrnili. Dve osebi sta teško, deset pa je lahko ranjenih. En voz je popolnoma zdrobljen. Vsled nezgode je bil promet za nekaj časa prekinjen.

Zapuščina Glomblinskega.

Sočasno s službenim nastopom gos. da Glomblinskega kot železniškega ministra je bil objavljen v uradnem listu c. kr. železniškega ministrstva odlok, ki opozarja uslužbence c. kr. drž. železnice na službeno pot, katero imajo vporabljati pri vseh svojih službenih zadevah in pritožbah. Pred pri-

bližno dvema leti je bil objavljen ravno tak opomin, seveda le v poluradnem »Fremdenblattu«, kot objava takratne skupne vlade, ki je državnim uradnikom in uslužbencem priporočala, da se pri intervencijah ne poslužujejo »tretjih« oseb, temveč naj se omejujejo izključno le na službeno pot. Tokrat ima odlok pomen edino le za državne železničarje, ker ga je izdal vrhovni šef državnoroželezniške uprave.

Seveda ni prav nobenega povoda, da bi se morda zaradi tega odloka vznemirjali, če vpoštevamo, da se navadno nič tako vroče ne je kakor kuha. Ne gre se torej za neposredni učinek, ki ga bo odlok povzročil, ker je ravno službena pot pri železničarjih na precej slabem glasu, in torej z ozirom na izkušnje ni pričakovati, da bi se ta že davno preživela pokveka na novo vpeljala. Za kar se prav za prav gre, je simptom v vrsti drugih simptomov zadnjih časov. Kdor ni napram razmeram slep, ta gotovo ni pregledal dejstva, da ima država na celi črti stremjenje, odklanjati vse zahteve prometnih uslužbencev in da v tem smislu pripravlja tudi javno mnenje. Počasi, toda gotovo se namreč pripravljajo vse države, da omeje vsako gibanje, ki bi bilo v stanu ovirati promet kakor se je to v zadnjih časih nekočkrat zgodilo. Z vedno večjo skrbjo zrejo namreč vladajoči krogi v bodočnost, ker uvidevajo, da socialni boji tudi pred prometnimi podjetji ne obstajajo. Za tistega, ki hoče te pojave proučevati, je jasno, da brezpravnost in represalije ne bodo odpravile sile teh pojavov, temveč da je treba zato temeljitih socialnih reform. Za vlado je vprašanje, kako bi se odpravilo take pojave, ki ovirajo nemoten razvoj prometa, seveda le vprašanje moči. To smo videli na Nizozemskem, v Italiji, na Ogrskem in v zadnjem času tudi v Franciji. Da v takih slučajih, kjer se gre za takozvano državno avtoriteto, vlada vedno računa na podporo takozvanega javnega mnenja, o tem ni dvoma in je bilo že večkrat dokazano. V vseh teh državah smo opazovali pri gibanju železničarjev, da je veliko časopisje brez izjeme zastopalo stališče vlade in nastopalo v odločilnih trenutkih proti železničarjem. Tipičen primer zato nam nudi najmlajša preteklost Francije, ko je vlada predložila zbornici zakonski načrt, ki naj bi železničarjem onemogočil vsako resno združevalno pravico in katerega je z velikanskim odobravanjem in navdušenjem pozdravilo meščansko časopisje.

Tudi v Avstriji se ne da v zadnjih letih skriti stremjenje izkoriščevalcev po neki novi smeri, ki je že tudi zašla v javnost. Treba je samo čitati časopisje in zasledovati akcije raznih večjih industrijskih zvez za časa naših bojev in stvar je takoj vsakomur jasna. Jako poučen in uvaževanja vreden je bil tozadevno tudi zadnji pasivni odpor državnih uradnikov v Trstu, ki je povzročil pravečo kampanjo napram državnim in prometnim uslužbencem. Cela vrsta obrtnih in trgovskih zbornic je beračila pri vladi, da *potrebno ukrene* in za bodočnost take pojave onemogoči, bcr baje škodujejo javnemu življenju. Te pobožne želje so našle tudi potrebni odmev v meščanskem časopisju in posebno krščansko-socialna »Reichsposta« je kar norela veselja, ko se je zvedelo, da je vlada sklenila »energično« nastopiti napram gibanju v Trstu. Pisala je: »Ljudstvo pozdravlja in odobrava sklep vlade vzlic temu, da doslej vlada še nikoli ni pokazala resne odločnosti napram takim pojavom. Ravno v tem nedvomnem dejstvu tiči najostrejša obsodba tržaškega pasivnega odpora. Če se hoče uresiti želje, potem se ne sme napraviti ves svet sovražnikom. To so pa storili vodje gibanja. Srečno so dosegli, da je ljudstvo, ki bi uradnikom iz srca privoščilo uresničenje njih zahtev, postalo nasprotno in raključeno. Sami nase so se zanašali in ostali so osameli.

Vlada izjavlja, da ne bo več mirno gledala početje v Trstu. Avstrijska vlada se iz lahko umevnih vzrokov ne da osra-

motiti od socialno-demokratsko pobarvane francoske vlade.

V dneh ko vstajajo Briandi in s policijo ter vojaštvom, z zaporom in odpustom iz službe kaznujejo v obrambo državne avtoritete stavkujoče državne uslužbenke, pričakovati v monarhiji kakor je Avstriji s francosko taktiko uspehov je poleg vsega drugega precej naivno. In kar velja za splošno, velja dva- in trikratno za Trst kot pljuča Avstrije. Največje avstrijsko pristanišče ni poljubno provincijalno mesto in prebivalci kakega drugega mesta bi tudi gotovo mirno ne gledali, če bi započele razne stroke za razprodajo žil pasivni odpor, zato pa tudi država ne sme držati križem rok, če namerava največje in edino pristanišče odpovedati funkcijo. Trst pa je še več: Trst je naše najvažnejše in najdragocenejše obmejno mesto, naše oko, ampak žalibog tudi oko — družih.

Le nekaj dni pozneje smo videli, kako se je pripravljala nov napad na železničarje povodom ustanovitve takozvane »avstrijske gospodarske zveze«. Pod devizo: Izključitev vseh političnih nasprotstev se je ustanovila na Dunaju nova zveza vseh manjših in večjih podjetnikov v obrambo enotnih interesov. Ker pa v krogih manjših in večjih podjetnikov nimajo drugih interesov, kakor pobijati stremeljenja delavcev in uslužbencev, zato je bilo že vnaprej jasno, da imamo opraviti z izrecno zvezo izkoriščevalcev po vzgledu zloglasnega nemškega »Hansabunda«. Da je to mnenje pravo, nam potrjuje »socialnopolitičen program« te nove organizacije v katerem se od zakonodaje zahteva:

»Obramba za »delavoljne« napram nasilni in teroristični agitaciji. Prepoved stankanja v javnih obratih (na železnicah, pošti, pri vodovodih, elektrarnah itd.) Socialna politika naj se izpopolnjuje potom mednarodnih sporazumov in sicer na način, ki ne škoduje redu in plodnosti obrata!

Tako neprestano ruvanje in vplivanje na vlado seveda ne more ostati brez posledic. Temu se pa še pridružuje dejstvo, da je dandares strah pred prometnimi uslužbenci mednarodna prikazen. Tam kjer še ni popolnoma odpravljeno koalicijsko pravo železničarjev, vidimo povsodi nazadnjake, ki se trudijo, da to pravo odpravijo in to tako potom legislative z vlaganjem zakonskih načrtov, ali pa, kar je veliko pripravnije, potom uprave, ki polagoma krati železničarjem njih pravice. Vse kaže tako, kakor da je mednarodna smer, ki se polagoma uveljavlja.

In iz tega stališča lahko marsikaj razumemo, kar se je začelo pojavljati tudi v Avstriji. Nov predlog h kazenskemu zakonu, o katerem smo že pisali, vsebuje vse znake teh želja ter namerava na premeten način dosedanje bojno sredstvo pasivnega odpora spremeniti v kaznivo dejanje. Dotlej bi pa rada gospoda, kakor določa početkom omenjeni odlok, izločila organizacijo in zapužnik kot posredovalce in bi rada prisilila uslužbenke na službeno pot, ki je popolnoma brezpomembna in neporabna. Toraj se tudi pri nas počasi pa vendar vidno pripravlja nova smer.

Ta znamenja naj bi vpoštevali ravno isti železničarji, ki so postali zaspani in brezbržni in ki mislijo, da je s tem kar smo dosegli že vse opravljeno. Vedno več sovražnikov vstaja, ki nas ovirajo na našem potu za izboljšanje naših razmer. Izvajajmo iz tega pravi nauk in ne izrabljajmo moči po nepotrebnem, kajti potrebovali jih bomo še, da se obranimo hudih napadov, ki nas čakajo.

Državna konferenca delavniških in kurilniških delavcev vseh avstrijskih železnic.

(Konec.)

K točki »Zahteve delavniških in kurilniških delavcev« se je razvila živahna debata, na kar so bile postavljene točke soglasno sprejete.

Nato je sodr. Heider predlagal sledečo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

»Državna konferenca osebja glavnih in kurilniških delavnic izjavlja, da sedanji akordni sistemi nikakor ne odgovarjajo pogojem, stavljenim na ta sistem. V popravljanih delavnicah je po praktičnih izkušnjah, kakor tudi po kakovosti in funkciji takega obrata popolnoma izključena uvedba akorda kakor je mogoče pri popolnoma drugačnih produkcijskih razmerah zasebne industrije. Opetovano poudarjamo stališče, da je z akordnimi sistemi in nagradami v popravljanih delavnicah mogoče zvišati njih proizvodno moč, je ovrženo potom izkušnje in dejstva, da so popravljane delavnice podvržene popolnoma drugačnim razmeram. Na podlagi teh predpogojev, izraženih v resničnih razmerah, izjavlja konferenca, da smatra odstranitev akordnega sistema iz popravljanih delavnic kot najprimernejše sredstvo za uvedbo rednih plačilnih in delovnih razmer. V svrhu temeljite rešitve tega, za železnico upravo in delavstvo enako važnega vprašanja se izraža prepričanje, da so na tej konferenci sklenjeni predlogi za enotno ureditev plačilnih in delovnih razmer edina pripravna podlaga za doseg željenega namena. Vsled tega je z vsemi močmi delovati za uresničenje tozadevnih predlogov.

K 3. točki dnevnega reda: »Postopanje v prihodnosti« je najprej sodr. Somitsch obširno omenjal organizacijske razmere v delavnicah in kurilnicah ter poudarjal potrebo izpopolnjevanja zaupniškega sistema med delavniškim delavstvom.

Nato je sodr. Tomschik izvajal med drugim sledeče: Tekom debate se je opetovano izrazila želja, da se čimprej uresniči izvedba stavljenih zahtev. V to svrhu pa je potrebno ojačiti in razširiti organizacijo med delavniškim delavstvom. To delavstvo je tozadevno v posebno ugodnem položaju, ker je vedno v medsebojnem stiku ter se lahko pogovori o svojih zadevah. Glede težkoč, ki jih je delavstvo prej moralo premagovati, sedaj skoraj ni govora. Vkljub temu pa je organizacija delavniških in posebno kurilniških delavcev še precej pomanjkljiva. Vrhutega se skuša razdvojiti delavstvo z ustanavljanjem separatističnih organizacij, ki ne škodujejo le centralni organizaciji, temveč sploh ovirajo izboljšanje eksistenčnih razmer. V prvi vrsti je potrebno doseči trdno določeno temeljno mežo in avtomatiko ter odstraniti in popraviti oškodovanje, ki ga trpi delavniško delavstvo pri stabiliziranju. Ker so pri zadnjih gibanjih poduradniki in slugi bili na boljšem nego delavci, je sedaj naloga organizacije, da se v prvi vrsti zavzame za zahteve delavcev in slug. Potrebno pa je, da delavstvo poglobi in ojači svojo bojno organizacijo. (Živahno odobravanje).

K tej točki je govorilo več sodrugov, na kar je sodr. Weiser predlagal sledečo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

»V zadnjem času se pojavljajo stremeljenja, organizirati železničarje po kategorijah na takozvani nepolitični, gospodarski podlagi je skrajno škodljivo, ker se s tem krši solidarnost. V tem razprševanju moči se otežkuje vsako organizacijsko delo in ovira vsak napredek. Tako n. pr. tvori že eno leto obstoječe društvo profesoristov na takozvani nepolitični podlagi s svojim stremeljenjem veliko oviro za vse delavniško delavstvo, pesebej pa še za profesoriste. Ker je precej razširjeno mnenje, da je Splošno pravovarstveno in strokovno društvo v ožji zvezi s tem društvom, izjavlja konferenca, da to ne odgovarja resnici in da je nasprotno smatrati način in obliko zastopanja delavniških in kurilniških profesoristov po profesoristovskem društvu kot nepravilno, kar je vsled tega ovreči.

V svrhu izpolnitve naših zahtev rabimo enotno, trdno in smotno organizacijo, in to imamo v Splošnem pravovarstvenem in strokovnem društvu. Dolžnost vsakega delavniškega in kurilniškega delavca je torej, da pristopi tej organizaciji in da se z vsemi močmi bojuje proti razdvojevalnemu stremeljenju separatističnih organizacij.

Nadalje je bil soglasno sprejet sledeči predlog sodr. Hermanns:

»Dne 25. in 26. marca 1911 v delavskem domu na Dunaju zborujoča konferenca delavniškega in kurilniškega delavstva sklene, da se na dan pred sprejemom deputacije skliče demonstracijske shode v vseh glavnih in kurilniških delavnicah. Poset shodov naj se vrši korporativno takoj po končanemu delu. Na Dunaju naj se vrši le en sam shod za vse delavnice in sicer v središču mesta. Teh shodov naj se po možnosti vdeležijo državni poslanci kot poročevalci.

K četrti točki dnevnega reda: *Stučajnosti*, je sodr. Schuster konferenci priporočal sledečo resolucijo:

»Dne 25. in 26. marca 1911 na Dunaju zborujoča konferenca delavniških delavcev zavzema odločno stališče proti nameravanemu poslabšanju socialnega zavarovanja in kazenskega zakona ter smatra to nakano kot zločin na pravice železničarjev. Železničarji, ki v železniški službi izpostavljajo nevarnosti svoje življenje, hočejo in morajo biti primerno zavarovani za prihodnost v svoji eksistenci. Vsled tega ne bodo pod nobenimi pogoji trpeli poslabšanja socialnega zavarovanja in kazenskega zakona, ter pozivljajo v parlament izvoljene zastopnike, da z vsemi razpoložljivimi sredstvi varujejo interese železničarjev.

Resolucija je bila soglasno sprejeta. Ker je s tem bil dnevni red izčrpan, je predsednik po svojem zaključnem govoru zaključil konferenco.

En del dela je s tem storjen. Težavnejši del pa, to je izvedenje storjenih sklepov se mora pričeti z združenimi močmi. Pri tem pa mora vsak delavniški delavec storiti svojo dolžnost ne le v tem, da je sam član organizacije, temveč, da za njo tudi agitira in jo po svojih najboljših močeh pospešuje. Če ne bo manjkalo trdne volje, bomo gotovo napredovali v boju za izboljšanje eksistence.

O privatnih monopolih.

»Socialna demokracija ubija osebno inicijativo, v njeni bodoči državi ne bo samostojnih podjetnikov, vse bo v rokah anonimne družbe, ki bo dušila vsak napredek.« Tako stokajo naši premodri nasprotniki, ki so trdno preverjeni, da je ves človeški napredek zahvaliti delovanju podjetnikov, inicijativi posestnikov. Proti proizvodjalnemu monopolu družbe grme, pa nečejo videti, da nastajajo najogromnejši zasebni monopoli v naši družbi, ki so že zdavnaj izločili individualnega podjetnika in pri vsem tem razvili silne proizvodjalne možnosti. Najsilnejši vzgled te vrste je ameriški jekleni trust, ki je nastal v aprilu 1901 in ki obhaja letos desetletnico svojega obstoja. Ameriški jekleni trust je največja proizvodjalna enota, kar jih pozna svetovna zgodovina, ampak mnogo sličnih pojavov je rodil gospodarski razvoj v Zedinjenih državah, in tudi v Nemčiji in na Ruskem, na Ogrskem in v Avstriji. S številkami je težko vzbuditi pravo predstavo o ogromnem delu ameriškega jeklenega trusta. Ne zato ker ni števil, temveč zato, ker si človek teh števil ne more predstavljati. Kosmati dohodki so znašali v desetih letih nad 29 milijard kron, čisti dobiček nad 6 milijard t. j. nad šesttisoč milijonov, torej za dobro petinko več, kot je znašala vojna odškodnina Francije po vojni l. 1870/71.

Jekleni trust predstavlja silno podjetje, silen monopol, ki visoko prekaša vse državne monopole starega sveta. In ta monopol upravljajo zgolj nastavljenici, — privatni podjetnik je v trustu izločen. Privatni monopol omogočuje nezaslišano odiranje konsumentov.

Boljbolj lezemo v dobo privatnih monopolov. Za sladkor in za petrolej za tobak in za sto drugih reči obstojajo v Zedinjenih državah podobni monopoli kot je jekleni trust. Deloma se razprostrirajo preko Mehike in Kanade, in celo v Evropo. Podobna podjetja, kot je jekleni trust, pa nastajajo tudi v mnogih drugih državah, kot n. pr. železarski kartel v Avstriji. Vsled skupnosti privatnomonopolističnih interesov je pričakovati v najkrajšem času mednarodno fuzijo privatnih monopolov in absolutno diktiranje cen po vsem svetu. Pred našimi očmi steza petrolejski trust Rockefellerja, najbogatejšega človeka na svetu, svoje grabežljive prste po Galiciji in Romaniji, po Kavkazu in povsod, kjer vre kameno olje. In dasi so kolosalni učinki privatnih monopolov, dasi so v orjaškem obsegu nakopičili ogromna bogastva, vendar ne smemo pozabiti, da smo še le v začetku novega razvoja, ki goni kapitalizem v najvišje, vratolomne oblike. Pričakovati je, da bo v dognednem času vse naše gospodarstvo podložno privatnim mo-

nopolom. In večina ljudi se niti ne zaveda, da te privatne monopolne »kontrolira« le peščica milijardirjev. *Morgani* in *Rockefellerji* vladajo trust jeklene industrije in trust petrolejske produkcije, mogočen je njih vpliv na ostale truste, njih moč sega preko meja Zedinjenih držav. Čutijo jo v Mehiku in v Kanadi, na Havaju in na Filipinih, v Aziji in v Evropi.

Ali naj s sprijaznimo s temi razmerami? Ali naj ne postavimo namesto danes neizogibnih privatnih monopolov *družabne monopolne*? Ali naj prepuščamo dobiček, ki ga stvarja na milijone delavskih rok, posameznikom? *Socialistični odgovor* na to vprašanje postane v kratkem odgovor ogromne večine človeštva, čim spozna pomen in moč, razvoj in nevarnost privatnega monopola.

Izobraževalno(?) delo ljubljanskih jugoslovanskih železničarjev.

V teku let smo že marsikdaj imeli priliko opazovati razne značaje, ki smatrajo železnico pribežališču grešnikov in v tem mnenju smatrajo tudi vse ostale železničarje dvomljivim elementom s katerimi lahko vsaka predpustna šema uganja svoje šale. To mnenje je menda prevladovalo v konfuznih glavah narodnjakarskih osrečevalcev tržaških železničarjev, ko so po groznem polomu, ki so ga uprizorili na tržaških tleh, sklenili preložiti svoj železničarjem koristni(?) delokrog v metropolo »bodoče« Slovenije. Kakor Jurji po dežju, tako so se v zadnjih časih po kotih pojavljali razni zelenčki in so prav resno domnevali, da je končno vendar tudi zanje prišel čas vstajenja v podobi »pomladnega novorojenja glasovitega grofa Sardelce«. Ropot je bil velikanski in po številu babic in botrov sodeč, smo mislili, da nam bo majka Slavija porodila korenjaka, ki mu ga ne bo para pod milim nebom in skrivnostno smo že imeli preračunan velikanski dobiček, ki nam ga bo mesto zboljšanja plače, plačeval židovski imprezarij, ko bo širnim svetom kazal v kletki razstavljeni plod neumornega Jakličevega in Škerjančevega truda. Varali smo se! V svojo sramoto moramo to priznati! Mesto pričakovanega junaka se nam je porodilo malo številce duševnih pokvke in rdečica nas obliva vzbog tega žalostnega pojava. Toda bodimo resni. Priznati moramo, da so čudeži tudi pri nas dandanes nemogoči in vsled tega so bile tudi naše optimistične nade pretirane, vendar upamo, da se nestvor popravi in da se to zgodi, nam jamči izobraževalno(?) delo, katerega so se z vso vnemo poprijeli duševni vodje »krajne skupine Ljubljana, zveze jugoslov. železničarjev«. Lepo priliko opazovati to izobraževalno delo smo imeli dne 19. p. m. v gostilni »pri novem svetu«, kjer se je vršil težavni porod ljubljanske krajne skupine. Alfa ni Omega »razprav« tega zgodovinsko važnega dne je bilo zabavljanje čez našo organizacijo in podlo napadanje posameznih markantnejših oseb našega gibanja. Da je podobno špitalskim vratom odpiral svoje umazano zijalo znani tržaški čvekač Jaklič, menda ni treba posebej povdarjati, vendar bi mu pa v njegovem lastnem interesu svetovali, da z ozirom na svoje skušnje nekoliko brzda svoj jezik in ne napada nenavzoče ljudi z goljufi, ker bi se mu pri ponovni priliki prav lahko zgodilo, da ga dotičniki zopet odpošljejo na brezplačno zavzivanje ričeta. Za sedaj nismo hoteli izvajati konsekvence uvažujoč dejstvo, da možakar ni bil več v stanu ocenjevati izustenih besed. Da je njegova duševna paša popolnoma odgovarjala izobraževalnemu nivoju zbrane mešanice, so dokazovali jako duhoviti medklici Repovša, Mlakarja, Jermola in še drugih enakih veleumov. Smilil se nam je le »abstinent« Jolnik, ko ga je neisproсна usoda prisilila vstati s svojega sedeža, ter izreči svojo zahvalo za izvolitev predsednikom te častivredne korporacije. Mož je bil tako g — injen, da se nam je v srce smislil in jasno pohvalo zaslužita njegova dva tovariša, ki sta ga fizično podpirala pri njegovem težavnem nastopu. Dobil je zaslužno zadoščenja in ker je bila vlada tako brezobzirna, da mu je z razpustom »feterajnarjev« požrla lajtnantsko šaržo, se je sedaj grozovito maščeval in zato je postal predsednik Z. J. Z. Večje nesreče se pri tem shodu ni zgodilo in navzoči so le prisegli, da bodo vse rdečkarje v 14 dneh kosmate pozobali. Upamo pa, da se tudi to ne bo zgodilo v zvezi temu, da je »objektivni« načelnik državno-železniške postaje nadzornik Hrašovec vledušno dovolil, da se etablira v prometni pisarni postaje ekspozitura in centrala jugoslovanske zveze. Nas to dejstvo seveda jako veseli, ker je s tem končno spravljen v papirni koš tudi tisti paragraf, ki prepoveduje v službi in ker bo sedaj tudi nam mogoče na licu mesta opravljati težavna dela,

ki smo jih doslej opravljali v svojem prostem času. Edino kar nam ne ugaja je poslovanje finančnega ministra in ministra za zunanje zadeve jugosl. zveze. Finančni minister gosp. oficial Preskar namreč menda ni posebno vaje čudnemu knjigovodstvu znamenite zveze in kar v en dan uradno odteguje od plače mesečne prispevke v službenem času tudi takim železničarjem ki niso in ne marajo biti podrepaniki grofa Sardelce. Svetovali bi mu, da s tem početjem takoj preneha in prihrani ravnateljstvu neljuba pota sam sebi pa disciplinarno preiskavo. Se za nekoliko odstotkov bolj domišljav je pa minister za zunanje zadeve »Slatner-paša«. Ta možie, ki danes še ne vé, če mu bo v bodoče kurje perje ali pa mah pod nosom rastle, se enostavno smatra od železniške uprave plačanim tajnikom jugosl. zveze in v tej svoji domišljiji misli, da je vse okrog njega tepec. Kar se tiče njegovega ožjega okrožja je morda njegovo mnenje opravičeno, toda poleg tega jako malega okrožja je pa še velik krog, ki je Slatnerjevih neslanosti že do grla sit. Vprašali bi samo ravnatelja Galamboša, ki je pri svojem službenem nastopu povdarjal svojo popolno objektivnost, kako stališče zavzema napram nečuvnemu postopanju asistenta Slatnerja, ki izrablja svoje službeno mesto v službenem času zato, da posredno in neposredno vpliva na uslužbenec in delavce, da bi pristopili k zvezi jugosl. železničarjev. Kaj poreče gosp. Galambos k dejstvu, da je dal gosp. Slatner pozvati k sebi skladišne delavce, češ da jim bo vročil službene predpise, da se lahko pripravijo za izpit. Ko so se pa delavci pri njem zglasili jim je pa deloma vročil pravila zveze jugosl. železničarjev deloma pa od njih zahteval, da se vpišejo v to zvezo. Pri tej priliki je tudi pripomnil, da je on tisti, pri katerem bodo delali predizpit. Mi sicer ne vemo kaj je asistent Slatner s to izjavo mislil, delavci pa so mnenja, da je taka izjava prokleto podobna izsilstvu s katerim se jim je hotelo namigniti, da bi se nevstop lahko maščeval pri skušnji. Nadalje bi morda ne škodovalo, če bi se gosp. Galambošnekolikopobrigal za »Kommandierbuch«, kajti tam utegnejo biti zabeležene marsikateri tajnosti, ki so omogočile ustanovitev krajne skupine Ljubljana Z. J. Z.

Končno bi ga pa še vprašali in to prav ponižno: Ali ste poslali v Ljubljano skladišnega mojstra Ljudevita Mlakarja zato, da tam opravlja službo ali pa zato, da z vednostjo svojega neposrednega predpostavljenega Preveca cel dan tiči v prometni pisarni če ima službo aranžer neumnosti Repovš? Nadejamo se, ne da nam odgovorite, pač pa da pončite postajenačelnika Hrašovca, da je jugoslovanska železničarska zveza organizacija uslužbencev v smislu državnega osnovnega zakona in prav nič družega, da toraj v smislu službene pragmatike ni dopustno zanemarjati interese službe in drugomislečih uslužbencev na korist, vsaj za pametne železničarje, nepotrebne zveze. Računajoč na Vašo lojaliteto za sedaj ne bomo še posegli po primernih sredstvih našli pa bomo če treba tudi tej sekiri primerno držalo. Zavednim ljubljanskim železničarjem pa kličemo: Odstranite raz vašega doslej zdravega telesa gnusno bolezen s katero se vas hoče okužiti.

Eden v imenu devetih sto.

Čisto glavo! Močne živce! Zdravo spanje! Nikakih bolečin v prsih in vratu nimamo, odkar rabimo Fellerjev Fluid s znamko »Elsafluid«, ker isti bolečine olajša, podpira in krepi slabost. Mi ne poznamo nikakih želodčnih težkoč, nikakega krča itd., odkar rabimo Fellerjeve odvajalne kroglice z znamko »Elsakroglice«. Šest steklenic franco 4 K. Dobi se pristno pri E. V. Feller v Stubici, Elsa trg štev. 275 (Hrvaško).

Led je prebit.

Prvi sad dolgoletnega naporega dela je dozorel. Zgodovinski dan 23. aprila 1911 je zabeležen kot mejnik v zgodovini jugoslovanske socialne demokracije. Meščansko časopisje je obširno poročalo o ljubljanskih občinskih volitvah in ko je naznanilo njih izid, tudi ponehala vsa živahnost in peresa ostudnih in surovih napadov so se hranila po raznih predalih »odličnih« časnikarjev. Ljubljana ima zopet svoj občinski svet in »bojna sekira« je z pet pokopana do prihodnjih občinskih volitev.

V izvenslovensko delavstvo je vzelo izid volitev ravnodušno na znanje in je vspeh slovenskega proletarijata pozdravilo kot nekaj samo ob sebi umevnega. Popolnoma drugačna pa so naša čustva in opravi-

čeno smatramo 23. april kot mejnik ob katerem bo naša težavna pot zavzela popolnoma novo smer. Led je prebit! smo označili predstoječi članek in kako primeren je ta naslov, bodo znali ceniti najbolj oni, ki so sami leta in leta, da desetletja sodelovali pri tem delu in katerim se je vedno zdelo, da se debelost ledu ne krči, temveč da zavzema vedno debelejšo in tršo plast. Kolikokrat smo po raznih volitvah šteli naše glasove po zaduhlih kotih, kjer se običajno rešuje slovenska politika in do popolnega obupa je bil le še kratek korak. Toda zmagonosno napredovanje socialistične vede nas je vedno zopet potisnilo na pot nadaljnjega dela in globoko naše prepričanje o dobri stvari je bilo bič, ki nas je vedno zopet tiral med mase nesrečnega, izkoriščanega slovenskega proletarijata. Vseh predpogojev, ki so pri sednjih narodnih takorekoč domači, nam je manjkalo pred vsem politične izobrazbe. Petdesetletno zanemarjanje slovenskega naroda nam je stavilo najtežje naloge, kajti naravno je, da je popolno politično analfabetstvo meščanskih krošnjarjev okužilo tudi sicer zdravo zrno slovenskega delavstva. Senzacija in revolverška žurnalistika obvladujeta še danes slovensko javnost in naravnost čudež je, da se je vzlic temu žalostnemu pojavu socialni demokraciji posrečilo si vsaj ustanoviti tako močan kader, kakor ga ima in s katerim lahko imponira meščanski domišljavosti. Edina slovenska politična stranka, ki ima jasen program in ki zbira pod svojim praporom zaničevane delavske sloje, ki tvorijo velikansko večino našega naroda, doslej ni mogla priti do tistega vpliva, ki bi ji pripadal po vsih zdravih človeških in naravnih razmerah. In to dejstvo je, ki je v prvi in glavni vrsti vzrok duševne in gospodarske zaostalosti že itak slabotnega slovenskega naroda. Dosedanji »rojeni vodje« liberalnega in klerikalnega kalibra se niso nikdar brigali za duševno in gospodarsko povzdigo naroda in le »Bog pobasaj« jim je bila ona narodna svetinja, katero so čuvali kakor punčico v očesu. Vodili so narod od stopnje do stopnje, toda ne navzgor, temveč vedno bližje osodepolnemu propadu, uporabljajoč na svoji nesrečni poti lumpovo finto: Držite tatu! Videli in kazali so dosledno vse kar se je godilo krog nas, čuvali pa z občudovanja vredno tihoto smrtne grehe, ki so jih sami povzročali na domači grudi. Gospodarske in politične polome so slavili in jih še slave kot velikanske pridobitve naroda, ne meneč se zato, da za njih proslavo urnih korakov tera eksekutor, ki spravlja v nenasitni žakelj militarizma plodove slovenskih in drugih meščanskih politikov. Prvi narod pa je doslej stal brezbrizno, ali vsaj ne s primernim zanimanjem, ob takih dejstvih ter jih smatral uganjkam katere bodo že farji in advokati rešili. Reševali in rešili so jih res toda tako, da so se končno vendar začeli odpirati oči vsem tistim, ki niso neozdravljivo bolni na omehčanju možgan. In ta trenotek je mejnik 23. april katerega smo tako težko pričakovali, za katerega smo žrtvovali vse, karkoli je proletarcu mogoče žrtvovati. Naše žrtve niso bile zaman in akoravno vspeh teh žrtv v prvem hipu ni tak, kakor bi ga vsi želeli, ga vendar odkritosrčno pozdravljamo, kajti led je prebit in le vprašanje časa je, kdaj ga popolnoma razbijemo. S črnimi oblaki zakrito vzhajajoče solnce na obzoru naše mile domovine je prodrlo težko temo, ki nas je doslej tlačila in kakor novorojeni čutimo tok sveže krvi, ki se živahno pretaka po naših žilah. Pomlad se je naselila v naših srcih kakor nas tudi obdaja v vstajajoči prirodi in svet se nam zdi ves drug kakor je bil še pred nedolгим. Res je, da nas tlačijo vsakdanje skrbi v boju za obstanek in nam ne dovoljujejo tistega svobodnega dihanja, ki je cilj naših želja, toda dvaindvajseti povratek delavskega praznika, prvega majnika in njegova desetletna zgodovina nam jamčijo, da bo tudi za slovenski narod napočil dan osvoboditve, dan rešitve. 23. april nam pa pravi, da ni več daleč tista ura v kateri bo slovensko delavstvo od sebe

Dober tek!

Zdrav želodec imamo in nikakih bolečin in tiščanja v želodcu, odkar rabimo Feller-jeve odvajalne Rhabarbara kroglice z znamko „Elsa-kroglice“. Svetujemo Vam iz lastne izkušnje, poskusite iste, ki pospešujejo prebavo in krepe želodec. 6 škatlic franco 4 krone. Izdelovatelj samo lekarnar E. V. Feller v Stubici. Elsa trg 275 (Hrvaško).

zapodilo „rojene voditelje“, ter svojo usodo vzelo v svoje roke. Zgodovina nas uči, da je bil naš narod od pamtivekov demokratičen, naša zgodovinska naloga pa je, da ga spopolnimo v socialno-demokratičnega. Da je to mogoče, nam potrjujejo drugi narodi in nam je sijajno potrdil tudi naš narod povodom ljubljanskih občinskih volitev.

Na delo torej za napredek do novih zmag.

RAZNE STVARI.

Blazna razsipnost. V amerikaških južnih državah si je nek milijonar nabavil avtomobil za 48.000 mark. Ker mu pa oprema ni uga-jala, je naročil za voz stanovanj in spalni prostor, majkno kopel z napravo za tople in mrzle kopeli ter majhno kuhinjo, kar je vse skupaj stalo 72.000 mark. — Žena nekega multimilijonarja, ki nosi verižico v vrednosti dveh in pol milijonov mark, je pred kratkim porodila sina. Takoj se je vzelo v službo štiri zdravnike in veliko število strežajev, ki se imajo baviti izključno le z otrokom. Zdravniki preiskujejo otroka vsak dan štirikrat in izdajajo vsakokrat listek o zdravju otroka. — Drug milijonar si je v Novem Yorku kupil hišo, za katero je izdal osem milijonov mark. Da si pa napravi vrt, je kupil zraven se nahajajoče zemljišče za pol milijona, ter izdal za nasade itd. še nadaljnja dva milijona. Milijonarjeva postelja je iz ebenovine in slonove kosti z zlatom vdelana. Stene v spalnici stanejo četrtilijona, strop 80.000 mark in deset parov zastorov vsak po 8000 mark. Omara za obleko stane samo „malenkost“ 600.000 mark, mizica 260.000, umivalna miza 152.000 mark, posteljna zagrinjala meter po 250 mark in četrta vrata v spalnici 40.000 mark. — Najdražje pa si je omislil nek milijonar v Nebraski in sicer klobuk, ki je ves iz papirnatega denarja. Stal je 80.000 mark. Koliko dobrega in lepega bi se lahko storilo s tem denarjem za ubogo in zatirano ljudstvo, ki mora v največjem pomanjkanju kopičiti milijone v rokah nekaterikov, ki že iz same objestnosti več ne vedo kaj početi s tolikim denarjem.

Devetnajst let je sedel po nedolžnem obsojeni madarski delavec Andrej Toth v pittsburski ječi. Pred šestimi tedni je zapustil ječo. Svoječas ga je sodišče spoznalo krivim radi umora in ga obsodilo na smrt. Kasneje je bil „pomiloščen“ v dosmrtno ječo. Sedaj je prost, ker se je izkazalo, da je nedolžen in nekdo drugi izvršil umor.

Ali kdo bi odškodoval Totha za pre-stane muke v ječi. Mar se dajo take muke odškodovati z denarjem? Nikdar!

K sreči Totha niso obesili. Ako bi bili na njem izvršili smrtno obsodbo, kdo bi ga vzbudil k življenju? Nihče!

Ako bi bil Toth milijonar, bi bil lahko najel spretno odvetnike in sedeti bi mu ne bilo treba niti ure v ječi. Ker je pa reven delavec, je bil obsojen na večala in kasneje je moral sedeti **devetnajst let** v ječi.

Ta dogodek nas pa tudi uči, da je že skrajni čas, da se odpravi smrtna kazen. Saj drugače je nemogoče zabraniti justične umore, ki zadenejo le delavce. Mnogo ljudi so do danes že poslali po nedolžnem na morišče. Pošiljali jih bodo pa še v bodoče, ako ostane smrtna kazen v veljavi. Torej proč s smrtno kaznijo, ki jo zagovarja le barbar.

Zarubljena lokomotiva. Pred nekaj dnevi se je vršila v Novem Yorku zanimiva sodna razprava. Razmotrivalo se je vprašanje, če se sme lokomotiva tik pred odhodom vlaka zarubiti. Povod je dal izreden slučaj: Pred nekaj tedni se je lotilo potnikov polnega ekspresnega vlaka vznemirjenje, ker se vlak ni genil, dasi je postajni načelnik dal ponovno znamenje za odhod. Potniki so povpraševali po vzroku zamude,

pa so izvedeli na svoje začudenje, da se vlakovodja prereka s sodnim eksekutorjem, ki hoče po nalogu velike železarske firme zarubiti lokomotivo ker dolguje železniška družba firmi nekaj tisoč dolarjev. Vlakovodja se je upiral rubežni in je prepričeval eksekutorja, pa je taka rubežen nezasišana in da mora ekspresni vlak brez drugega naprej. Eksekutor pa ni hotel odnehati od svoje namere in je — na veliko radost pasažirjev — zapечатil lokomotivo. Prepričanje je končal postajni načelnik, ki je izjavil, da pusti pečat na stroju, da pa vlak vzlic temu odide, četudi z zarubljeno lokomotivo. Na njegov migljaj se je začel pomikati sopečni orjak. Upnik železnice je med ironičnimi pozdravi potnikov obstal; vlaka ni mogel ustaviti, pač pa se je pritožil na sodnijo. Pri razpravi je bila sodna dvorana do zadnjega kotička napolnjena, ker vsak je bil radoveden, kako se bo vprašanje o zarubljeni lokomotivi rešilo. Sodnik je odložil, da je firma imela pravico, da zarubi železniški družbi pripadajoče predmete, neopravičeno pa da je rubljenje stroja tik pred odhodom vlaka. Stroj služi prometu in rubežen škoduje javnim interesom. Rubežen stroja bi bila le tedaj opravičena, če bi železniška družba ne premogla nobenega drugega rabljivega predmeta. Ker pa je dokazano, da železniška družba razpolaga s 430 lokomotivami od katerih jih stoji okroglo 200, bi bil upnik moral zarubiti eno izmed teh rezervnih lokomotiv.

Gospodarski pregled.

Nov rop sladkornih oderuhov. Meseca marca je sladkorni kartel podražil sladkor za krono pri metrskem centu z jalovim izgovorom, da je poškodila cena sirovega sladkorja; v resnici so tovarnarji založeni s sirovim sladkorjem po stari ceni do konca aprila, z majem pa bo cena sirovemu sladkorju nedvomno padla. Ampak kartel sladkornih baronov se ni zadovoljil s to neopravičeno podražitvijo: 30. marca je zopet vzdignil ceno za 1 K 25 v pri metrskem centu. Od 18. februarja, torej tekom 6 tednov se je podražil sladkor za 5 vinarjev pri kilogramu, in to podražitev, ki je najinfamnejši rop sladkornih oderuhov okusijo konzumenti že tekom aprila meseca. Kartel sladkornih rafinirjev hoče visoke cene, in da jih doseže, so iztuhali rafinirani rafinirji božansko misel: spraviti hočejo tudi tovarne sirovega sladkorja v kartel in s tem preprečiti vsako konkurenco. Če se to izvrši, se ne bo smela brez dovoljenja rafinirskega kartela ustanoviti nobena nova tovarna sirovega sladkorja, nobena obstoječa tovarna ne bo smela proizvajati več, kakor ji dovoli kartel in nobena rafinirija, katera ne pristopi kartelu, ne bo dobivala niti kilograma sirovega sladkorja. Za nagrado obljublajo rafinirji kartelu sirovega sladkorja tri krone in pol za meterski cent, kar znese na leto okroglih enajst milijonov. Enajst milijonov nameravajo sladkorni odrtniki na leto izprešati ljudstvu, ki kupuje sladkor. Zoper ta nesramni rop, ki je aranžiran kar na tihoma, brez hrušča in ropota, ne nastopa nobena vlada, meščanske stranke pa večinoma molče, zakaj sladkorni kartel je tako moder, da porabi del svojega ogromnega plena za dopkupovanje meščanskega časopisja in meščanskih poslancev. In kedar socialni demokratje zagrmé proti tej lumpariji in gnolobi, pravijo klerikalci, da obstaja kapitalistični družabni red — po volji božji.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —

Prvi majnik 1911.

V TRSTU:

Ob 7. uri zjutraj obhod po mestu z godbo socialistične mladine. (Sodruzi se snidejo ob 6. uri in pol zjutraj v delavskem domu.)

Ob 10. uri predpoludne

= LJUDSKI SHODI =

na zemljišču Wildija, ulica Rossetti

Govorilo se bo na shodih v slovenskem, nemškem in italijanskem jeziku.

Po shodu demonstrativni obhod po mestu.

Popoldne:

Velika veselica na Wildijevih prostorih.

Sodruzi se snidejo v delavskem domu ob 1. uri in pol popoldne ob 2. uri obhod z godbo na veselični prostor.

Vokalni in glasbeni

KONCERT

pri katerem bodo sodelovali: Godba socialistične mladine ter slovenski, nemški in italijanski pevski zbori.

Umetni ognji. — Športna zabava. — Ples. — Loterija z 250. dobitki.

* * *

Južni železničarji se zberó pri južnem kolodvoru ob 1/2 9. uri predpoludne; ob 9. uri korporativen odhod na shode.

* * *

V NABREŽINI.

Ob 7. uri zjutraj se zberó sodruzi v društveni gostilni; ob 1/2 8. uri zjutraj odhod z godbo v Sv. Križ, kjer se vrši slavnostni shod. Po shodu se vrnejo Nabrežinski sodruzi, združeni s Kriškimi zopet v Nabrežino na postajo in od tam v društveno gostilno, kjer se vrši shod. Na obeh shodih poroča sodrug Kopač.

Ob 3. uri popoldne plesni venček na občinskem vrtu v Nabrežini.

Pri obhodu in plesu svira Sv. Kriška godba.

Vršili so se sledeči shodi

In zborovanja.

OPČINA.

Dne 2. maja t. l. ob 8. uri zvečer železničarski shod v gostilni pri državnem kolodvoru,

ORMOŽ.

Dne 7. maja t. l. ob 11 uri predpoludne železničarski shod. Poročevalec: sodr. Heršič iz Ptuja.

Dne 8. maja t. l. ob 7. uri zvečer se vrši na Jesenicah v „hotelu kolodvor“ železničarski shod tamošnje krajevne skupine Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva z dnevnim redom:

Poročilo izvoljenih odbornikov nezgodne zavarovalnice.

Poročevalca: sodr. Beck in Decker iz Dunaja.

SODRUGI! vdeležite se mnogoštevilno tega shoda.

Čistnica uredništva.

Dopisnikom in soljudnikom. Radi pomanjkanja prostora je moralo zaostati mnogo gradiva, ki ga priobčimo v prihodnji številki.

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. t. članom okr. bol. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Dragotin Priora v Kopru.